

УДК 336.274.53:657

Потриваєва Н.В., д.е.н., доцент

Сус О.Ю., магістр

Миколаївський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто особливості обліку кредиторської заборгованості в Україні, з'ясовано його проблеми, переваги і недоліки. Розкрито тенденції розвитку розрахунків з кредиторами в Україні на сучасному етапі інтеграції економіки у світовий економічний простір. Виявлено вплив кредиторської заборгованості на стан обліку підприємств.

Ключові слова: облік, зобов'язання, розрахунки, кредиторська заборгованість, кредитори.

Potrivajeva N.V., Sus O.Y.

THEORETICAL ASPECTS ACCOUNTS PAYABLE IN UKRAINE

This paper considers theoretical aspects account payable in Ukraine. In this paper discusses of accounts payable in the current economic conditions. The problems, the advantages and disadvantages of payments to creditors. The main objective of this article is need to study the problem of the origin of accounts payable and the possibility of avoiding it in the following periods. Reveal trends in payments to creditors in the Ukraine at the present stage of economic integration in the world economy. The aim of this paper is identify problems related to accounts payable, justify prospects and develop approaches to improve payments to creditors. The result accounts payable is to prevent delay in the timing of payment and proof of debt to nominate penalties to the company. Organized properly payment system should adequately reflect and characterize the economic activity required specification. Given the automation necessary to introduce a number of measures that will ensure economic stability and competitiveness.

Key words: accounting, obligations, payments, accounts payable, creditors.

Потриваєва Н.В., Сус О.Ю.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УЧЕТА КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрены особенности учета кредиторской задолженности в Украине, выяснено его проблемы, преимущества и недостатки. Раскрыты тенденции развития расчетов с кредиторами в Украине на современном этапе интеграции экономики в мировое экономическое пространство. Виявлено влияние кредиторской задолженности на состояние учета предприятий.

Ключевые слова: учет, обязательства, расчеты, кредиторская задолженность, кредитеры.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Вивчення особливостей обліку кредиторської заборгованості в сучасних умовах господарювання є актуальним, оскільки раціональна його організація впливає на величину оборотного капіталу підприємства, дозволяє ефективно використовувати залучені кошти та уникає прострочення кредиторської заборгованості.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженням проблематики даного питання займаються багато вітчизняних науковців, зокрема яскравими представниками з них є П.Й. Атамас, Ф.Ф. Бутинець, Г.Є. Долматова, В.О. Завгородній, В.С. Лень, Л.О. Омелянович, В.В. Сопко, О.В. Чайковська та інші.

Цілі статті. Мета дослідження – виявити проблеми, пов'язані з обліком кредиторської заборгованості, обґрунтувати перспективи розвитку та розробити підходи щодо вдосконалення розрахунків з кредиторами.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Кредиторська заборгованість являє собою суму грошових коштів або вартість товарів, робіт та послуг, що підприємство винно своїм контрагентам на певну дату, але з моменту виникнення до дати погашення сума цієї заборгованості знаходиться в розпорядженні підприємства і може бути джерелом його фінансових ресурсів, напрямок

якого точно визначений (дата сплати заборгованості контрагенту, працівнику або державі, яким підприємство винно).

Виділяють такі форми кредиторської заборгованості, як грошова, матеріальна та вексельна.

Кредиторська заборгованість у формі одержаних авансів від покупців є реальним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства. Наприклад, підприємство отримало аванс (джерело фінансових ресурсів), який може використати на власні потреби (розміщення і використання фінансових ресурсів). Проте залишається невідвантаженою продукція, яка також є напрямком розміщення і використання фінансових ресурсів. Тобто, підприємство отримує грошові кошти за невідвантаженою продукцію і використовує їх на свої цілі. Одночасно відбуваються такі стадії кругообігу фінансових ресурсів: “розміщення (виробництво продукції, що підприємство повинно відвантажити)” – “формування джерела (аванси отримані)”. У разі використання авансів на власні потреби стадія кругообігу завершується використанням фінансових ресурсів (використання авансів на власні потреби).

Інші види кредиторської заборгованості в грошовій формі (перед бюджетом, працівниками тощо) певний час також є джерелами фінансових ресурсів підприємства, за умови, що в розпорядженні підприємства є такі грошові кошти. Особливістю кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги є одночасність виникнення джерел фінансових ресурсів і напрямків їх розміщення, тобто на відміну від кредиторської заборгованості в грошовій формі одночасно відбуваються такі стадії кругообігу фінансових ресурсів: “розміщення (виробництво продукції, що підприємство повинно відвантажити)” – “формування джерела (вартість отриманої сировини, матеріалів, електроенергії тощо)” – “використанням фінансових ресурсів (використання сировини, матеріалів, електроенергії у виробничому процесі)”. Наприклад, підприємство отримало сировину і використовує її для виробництва своєї продукції.

Таким чином, реальним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства можна вважати кредиторську заборгованість у вигляді одержаних авансів. Джерело формування і одночасно напрямком розміщення фінансових ресурсів являє собою кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Інші види кредиторської заборгованості в грошовій формі є джерелами фінансових ресурсів за умови виникнення заборгованості через несплату коштів, а не реальну їх відсутність [1].

Від початку формування ринкових відносин в Україні і досі існує багато актуальних питань, пов'язаних з обліком кредиторської заборгованості:

а) для прийняття зацікавленими особами адекватних та вчасних рішень щодо існуючої політики управління в процесі антикризового регулювання фінансово-господарського стану істотно значення мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків з кредиторами, що формується на базі даних бухгалтерського обліку конкретних суб'єктів господарювання. Це зумовлює неможливість отримання інформації про кредиторську заборгованість в обсязі і вигляді, достатньому для проведення аналізу розрахунків з кредиторами;

б) невирішені проблеми відображення в обліку довгострокової кредиторської заборгованості, оцінки поточної кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги;

в) застосовувати у наших умовах традиційні за кордоном методики аналізу кредиторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків з кредиторами. Крім цього, загальна криза неплатежів, характерна для сучасної української економіки, змушує сумніватися в об'єктивності, своєчасності і корисності отриманих результатів аналізу. Використання вітчизняних методик не дає змоги однозначно оцінити стан кредиторської заборгованості, а також ступінь його впливу на фінансово-господарський стан підприємств [2].

Зазначені проблеми вказують на необхідність пошуку специфічних засобів аналізу кредиторської заборгованості, спрямованих на отримання інформації комплексного характеру, достатньої для прийняття рішень щодо глибини кризи неплатежів аналізованого суб'єкту.

З метою удосконалення обліку кредиторської заборгованості за умов її автоматизації, необхідно здійснити наступні заходи:

- застосувати програмний «конструктор» на базі інтеграції функціонального модуля з підсистемами, що пов'язані з фінансовими та виробничими аспектами управління;
- створити інформаційну базу кредиторської заборгованості учасників розрахунків;
- звірити в електронній формі взаємні вимоги та зобов'язання і знайти найбільш раціональні способи погашення взаємної заборгованості;
- провести взаємозаліки, поступово скорочуючи обсяги заборгованості;
- вести облік та звітність проведених взаєморозрахунків [3].

З кожним роком ситуація покращується і впливають окремі аспекти вирішення тих чи інших питань як в обліку, так в економічному аналізі та аудиті. Проте потрібно вживати ще більше заходів щодо вдосконалення цих надзвичайно важливих аспектів в економічному житті України. Для вирішення деяких з цих питань необхідно застосовувати такі заходи:

1) розробити та ввести в дію спеціальну державну програму з розвитку бухгалтерського обліку і аудиту в Україні, як це пропонують окремі дослідники [4] з метою посилення інтеграції обліку з іншими функціями управління підприємствами, узгодження нормативних документів з планування та обліку тощо;

2) активізувати дослідження не тільки щодо узгодження українських облікових стандартів з міжнародними, а головним чином розв'язувати власні теоретичні і практичні облікові та управлінські проблеми. Необхідно критично, у тому числі і в межах професійних організацій, аналізувати доцільність і правомірність застосування у вітчизняній обліковій системі окремих штучних елементів закордонної теорії та практики обліку, рішуче відкидаючи ті, які не мають обґрунтованого змісту та суперечать реальним потребам облікових працівників;

3) удосконалити навчальні плани підготовки обліковців у вищих навчальних закладах і максимально адаптувати їх до потреб практики, уникати надмірного розподілу курсів, вивести надумані навчальні дисципліни [5], посилити складову творчої, самостійної роботи, особливо у програмах підготовки магістрів. Обов'язково необхідно посилити підготовку студентів у сфері економічного аналізу для підвищення професійної кваліфікації як бухгалтерів, так і аудиторів. Треба також посилити вимоги до аудиторської підготовки студентів, та щодо післядипломної сертифікації аудиторів.

Висновки. Облік кредиторської заборгованості здійснюється з метою недопущення прострочення термінів платежу та доведення заборгованості до висування штрафних санкцій до підприємства. Організована належним чином система розрахунків повинна достатньою мірою відображати та характеризувати господарську діяльність з необхідною конкретизацією. За умов автоматизації необхідно впровадити низку заходів, які забезпечуватимуть економічну стійкість та конкурентоспроможність підприємства.

Список використаних джерел:

1. Угляренко О. М. Дебіторська і кредиторська заборгованість та їх вплив на формування фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sevntu.com.ua/jspui/bitstream/123456789/1372/1/econom.54.2003.115-126.pdf>
2. Шолота М.Г. Облік дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення / М.Г. Шолота, Н.В.Кудлаєва [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=27025>
3. Сурніна К.С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств / К.С. Сурніна [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.br.com.ua/referats/dysertacii_ta_autoreferaty/90464-1.html
4. Прилипко С. Бухгалтерська професія в Україні - путь к міжнародному признанию / С. Прилипко. – Бухгалтерский учет и аудит. – 2004. - № 5. – С. 20-24.
5. Мных Е. Проблемы профессиональной подготовки специалистов по учету и аудиту в условиях интеграции европейского образования / Е.Мных. – Бухгалтерский учет и аудит. – 2004. - № 5. – С. 25-27.

Рецензент: д.е.н., доцент Вишневецька О.М.